

Ewa Łużyniecka, Edmund Małachowicz

Lubiąż, gm. Wołów, woj.
wrocławskie, Kościół św. Jakuba

Informator Archeologiczny : badania 22, 147-148

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

**Kołobrzeg,
woj. koszalińskie,
ul. Solna i I Armii WP**

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska Oddział w Warszawie

Badania prowadził mgr M. Rębkowski. Finansowało PP Uzdrowska w Kołobrzegu. Pierwszy sezon badań. Studzienka solankowa XVI-XVIII w.

Ratownicze badania wykopaliskowe zostały przeprowadzone w związku z odkryciem studzienki drewnianej podczas prac budowlanych. Teren ten zwany w źródłach pisanych Zillenberglem jest poświadczony jako miejsce pozyskiwania solanki w średniowieczu i okresie nowożytnym. W latach 80-tych stwierdzono występowanie w tym rejonie nawarstwień wczesnośredniowiecznych. Fakt ten, wraz ze stwierdzeniem w wykopach budowlanych ułamków ceramiki wczesnośredniowiecznej sugerował możliwość pochodzenia studzienki z tego okresu. Przeprowadzone na miejscu przez geologa badania wyciekającej z obiektu wody wykazały duży stopień jej zasolenia. (Stężenie ok. 4%). Okazało się jednak, iż wykonana na tzw. Jaskółczy ogon i szalowana drewnem studzienka pochodzi nie wcześniej niż ze schyłku wieku XVI. W jej okolicy nie natrafiono na warstwy średniowieczne. W założonym pomiędzy wykopami budowlanymi wykopie sondazowym również nie stwierdzono nawarstwień średniowiecznych. Pozyskany materiał ruchomy w głównej mierze ceramika nowożytna i holenderskie fajeczki ceramiczne.

Materiał i dokumentacja znajdują się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej.
Prace nie będą kontynuowane.

**Kraków,
Kaplica św. Małgorzaty,
ul. św. Bronisławy**

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska Oddział w Krakowie

Badania prowadzili mgr mgr Krystyna Kruczek i Jacek Kwarciak. Finansował Zarząd Rewaloryzacji Zespołów zabytkowych m. Krakowa. Drugi sezon badań. Okres nowożytny - XVII w.

Kontynuowano prace z 1987 r. w celu uzyskania jednoznacznej odpowiedzi co do pochodzenia wkopu odsłoniętego w calcu, o narysie zbliżonym do koła. Wykonano wykop na osi E-W w miejscu, gdzie spodziewano się uchwycenia dalszych części wkopu.

Pod warstwą grobową - o miąższości do 1,5 m, w której znajdowały się szkielety zmarłych na zarazę - bez śladów trumien - odsłonięto następny fragment wkopu w rzucie zbliżonym do koła o średnicy ponad 3 m. Podobnie jak poprzednio głębokość sięgała do 3,9 m. Wypełnisko tworzył różnej grubości bruz kamienny z zaprawą i spalenizną. Materiałem datującym powstanie zasypu na XVII w. jest zaprawa i 1 fragment cegły palcówki o grubości 6,5 cm. Zapewne jest to negatyw fundamentu budowli całkowicie wyeksplorowanej. Znalaziona w warstwie grobowej duża ilość gwoździ, znacznych rozmiarów i okuć z zachowanymi kawałkami drewna, pochodził ze stolarki budowlanej.

W dalszym ciągu wiele niejasnym jest określenie funkcji omawianego obiektu. Być może są to ślady krypty pod kaplicą, którą po pożarze w 1587 r. odbudowano i następnie uległa pożarowi w czasie wojen szwedzkich w 1656 r. Najbardziej odpowiednią datą dotyczącą powstania tej tzw. "krypty" byłby 1604 rok, kiedy to podjęto większe prace konserwatorskie. Nie jest możliwe udzielenie odpowiedzi co do wielkości kaplicy, gdyż nie wiadomo czy "krypta" stanowiła równocześnie jej fundament, czy też kaplica była większa. Jest również prawdopodobne, że wkop był wykopany w zupełnie innym celu, którego na obecnym etapie wiedzy o kaplicy nie sposób wyjaśnić.

Za celowe uważa się poprowadzenie sondażu na północ (poza obręb kaplicy), który być może pozwoliłby na określenie przeznaczenia tego wkopu.

Kraków - Stare Miasto, Pl. Wiosny Ludów - patrz późne średniowiecze.

Kraków - Stare Miasto - patrz wczesne średniowiecze.

Kraków - Wawel - patrz wczesne średniowiecze.

Kraśnik, woj. lubelskie - patrz późne średniowiecze.

**Lubiąż, gm. Wołów,
woj. wrocławskie,
Kościół św. Jakuba**

Wojewódzki Ośrodek Archeologiczno-Konserwatorski we Wrocławiu

Badania prowadził mgr Inż. arch. Ewa Łużyńska. Konsultant prof. dr

hab. Edmund Małachowicz. Finansował WOAK we Wrocławiu. trzeci sezon badań. Kościół św. Jakuba z XVII - XVIII w.

Badania podjęto w zrujnowanym kościele św. Jakuba, położonym w obrębie klasztoru cysterskiego w Lubiążu, w celu wyjaśnienia likalizacji najstarszej romańskiej świątyni pod tym samym wezwaniem.

Założono 2 wykopy: w kościele na skrzyżowaniu nawy z transeptem, w nawie kościoła oraz w północnym narożniku nawy. Stwierdzono, że barokowy kościół nie założono na murach romańskiej budowli, lecz na miejscu drewnianych budynków gospodarczych z końca XII w. i ceglanych z XIV - XV w.

Lubraniec,
woj. wrocławskie

Katedra Archeologii
Uniwersytet Łódzki

Badania prowadziła ekipa pracowników i studentów pod kierunkiem doc. dr hab. Leszka Kajzera. Finansował WKZ we Wrocławiu. Pierwszy sezon badań. Fortalicja wojewody poznańskiego Mikołaja Lubrańskiego (+1524).

Celem badań było poznanie relikwów starszych murów, wtopionych w bryle klasycystycznego XIX-wiecznego gen. Augusta Słubickiego, wzniesionego około 1827 r. przez II. Szpilkowskię, a także poznania nawarstwień wzgórza pałacowego. Wykonano 5 wykopów o łącznej powierzchni 36 m² i orientacyjnej kubaturze 60 m³, cztery ciągi odwiertów drążonych ręcznym świdrem strzemiączkowym (46 odwiertów), zgromadzono 45 numerów Inwentarzowych zabytków ruchomych (ok. 560 zabytków, głównie ułamków naczyń glinianych, szkła, kafla plecówych, destruktywów kości zwierzęcych itp.), sporządzono niezbędną dokumentację i szereg obserwacji architektonicznych.

Pałac A. Słubickiego to budynek o wymiarach 30,35 x 17,70 m ulokowany na południowo-wschodnim skraju miasta. Siedział on na wysokim na ponad 8 m naturalnym płaszczystym wzgórzu, o powierzchni ok. 1,5 ha, otoczonym od południa ciekłem Zgłowiączki, a od pozostałych stron jej rozlewiskami, stawami i częściowo już zasypianymi bagniskami. W 1516 r. wojewoda poznański Mikołaj Lubrański spisał z murarzem Bartoliejem z Czerska umowę (wpisaną w poznańskie akta kapitałowe 23 marca 1517 r.) o wybudowanie "kamienicy" o wewnętrznych wymiarach 42 x 14 łokci. W 1521 r. budynek zwany "fortalicją" był prawdopodobnie wykończony. Pełnił następnie rolę rezydencji i nazywany był zamkiem, a od połowy XVII po początek XIX wieku utracił funkcje mieszkalne na rzecz drewnianego dworu Dembowskiich. Podczas budowy pałacu mury jego zostały częściowo rozebrane, częściowo wtopione w nowej bryle.

W trakcie badań stwierdzono, że kulminacja wzgórza została całkowicie pozabawiona nawarstwień kulturowych, które zostały zepchnięte na okraje kopca. Zgromadzony ruchomy materiał zabytkowy datować można począwszy od początku XVI w., co sugeruje, że ewentualnej późnośredniowiecznej siedziby Godziembitów poszukiwać należy w innym miejscu. Nie stwierdzono także pozostałości częstokołu otaczającego wzgórze, choć z przekazów pisanych wiadomo, że okolony był parkancem. Zbudowana w latach 1517-1521 fortalicja - murowany dwór wojewody Mikołaja okazał się być wydłużonym dwutraktowym, trzykondygnacyjnym budynkiem ceglany, wzniesionym na fundamencie z czerpatków i lokowanym na planie wydłużonego prostokąta o wymiarach 28,7 x 12,3 m. W przyziemiu miał na prawdopodobnie 8 sklepionych kolebkowo izb. Stan zachowania relikwów murowanych i nawarstwień kulturowych kopca jest bardzo skromny. Zabytki znajdują się w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, dokumentacja w archiwum WKZ we Wrocławiu.

Mała Nieszawka, gm. Wielka Nieszawka, woj. toruńskie, st. 7 - patrz późne średniowiecze
Marlanowo, gm. Ślesin, woj. konińskie, st. 17 - patrz neolit

Mielnik, woj. białostockie

PP Pracownie Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska Oddział w Lublinie

Badania prowadził mgr Łukasz Rejniekiewicz. Finansował WKZ w Białymstoku. Średniowieczny zamek. Czwarty sezon badań.

Kontynuowano badania przy ruinach XVII-wiecznego kościoła stojącego częściowo na relikwach starszej XV-wiecznej zabudowy wzgórza zamkowego. Wykop nr XVIII założony przy południowej ścianie ruin kościoła uchwycił masywny mur kamienny będący fundamentem zachodniej ściany głównego - najstarszego budynku zamku. Mur ten dochodził prostopadle do ruin kościoła i na słyku jest zniszczonego fundamentem południowej ściany. Ponadto w wykopie odsłonięto relikwy zabudowy związanej z XVIII i XIX-wiecznymi przebudowami kościoła. Zabytk-